

Masterclass Functioneel-neurologische- symptoomstoornis

Marleen Tibben

HSK Expertisecentrum Functionele Bewegingsstoornissen

Mw. drs. M.I. (Marleen) Tibben

GZ-Psycholoog/Cognitief gedragstherapeut VGCT

Regiomanager Expertisecentra Functionele Bewegingsstoornissen, Ticstoornissen en andere motorische stoornissen

- Geen potentiële belangenverstrengeling
- Geen sponsoring of onderzoeksgeld

- Inleiding Functioneel-neurologische-symptoomstoornis
- Inleiding behandeling met hypnose
- Demonstratie Hypnose
- Inleiding behandeling met katalepsie-inductie
- Demonstratie Katalepsie-inductie
- Oefenen met katalepsie-inductie van de armen

Inleiding Functioneel-neurologische- symptoomstoornis

In de DSM-5 wordt er gesproken over een **functioneel-neurologische-symptoomstoornis (FNS)**:

- Er is sprake van een of meerdere symptomen op het gebied van motorische of sensorische functies.
- De symptomen worden niet veroorzaakt door een neurologische of andere lichamelijke ziekte.
- De symptomen kunnen niet beter verklaard worden door een andere psychische stoornis.
- De klacht veroorzaakt ernstige lijdensdruk, of leidt tot beperkingen in het sociaal of beroepsmatig functioneren, of in het functioneren op andere terreinen.

In de DSM-5 dient de FNS getypeerd te worden met:

- Zwakte of paralyse
- Abnormale bewegingen
- Slikproblemen
- Spraakproblemen
- Convulsies of bewustzijnsverlies
- Gevoelsverlies
- Zintuiglijke problemen
- Een gemengd beeld

Bij neurologisch onderzoek op zoek naar positive signs!

- Inconsistentie
- incongruentie
- Afleidbaarheid (entrainment bij tremor)
- Trage willekeurige bewegingen die veel inspanning kosten
- Gefixeerde positie van hand of voet (vaak met pijn)

- Vaak acuut begin en snelle progressie
- Variabiliteit in ernst en aard
- Paroxysmale verschijnselen
- Spontane remissies
- Dissociatieve klachten

- Vermoeidheid 78%, N=181 Gelauff, 2018
  - Angst 20-45% Stone, 2010, Kranack, 2011, Zutt, 2017
  - Depressie 38-60% Stone, 2010, Kranack, 2011, Zutt, 2017
  - Mictieklachten 20% Batla, 2016
-
- 10-15% heeft ook organische klachten
  - 16% van alle nieuwe patiënten op de poli neurologie functioneel
  - FNS ook vaak op SEH
  - V > M piekleeftijd 37-50 jaar

(Hinson, 2006; Stone 2009; Edwards 2012; Anderson 2019)

Dissociatietheorie Kihlström (1992)

Conversiesymptomen zijn het gevolg van een dissociatie, of breuk, tussen:

- **impliciete** (automatische systeem, gericht op het uitvoeren van activiteiten) en
- **expliciete** (intentionele systeem, gericht op het plannen en programmeren van activiteiten) informatieprocessen.

Terwijl de impliciete, automatische informatieprocessen relatief intact blijven (**je kunt lopen**), worden er problemen in de expliciete, intentionele informatieprocessen ervaren (**je weet niet hoe je moet lopen**).

- **Oplossing:** het toepassen van een alternatieve zoekstrategie waarbij gebruik gemaakt wordt van associatieve verbanden.

Behandeling verloopt volgens een protocol
(Hoogduin et al., 2017)

Behandeling kan bestaan uit de volgende onderdelen:

- Hypnose
- Katalepsie
- *Shaping*- en zelfcontroleprocedures
- Stressmanagement

- Video behandeling conversiestoornis

Inleiding Hypnose

Een staat van bewustzijn die gepaard gaat met gefocuste aandacht en verminderde waarneming van de omgeving, waarbij een grote bereidheid bestaat suggesties op te volgen en waarbij veranderingen in de perceptie plaats kunnen vinden.

Wat is Hypnose?

- Zelfhypnose; je raakt nooit de controle kwijt
- Geen slaaptoestand; aandacht is geconcentreerd
- Veranderende bewustzijnstoestand
- Selectieve aandacht
- Verhoogde concentratie
- Veranderen tijdsbeleving
- Toegenomen suggestibiliteit

Werken met hypnose vereist een actieve, flexibele houding

Kracht van Suggesties

=

Kracht van woorden

Het gaat om suggestief en permissief taalgebruik

- Het kan zijn dat....
- Je kan verbaasd zijn hoe snel dat gaat...
- Ik ben benieuwd wanneer je arm minder gaat trillen...vandaag of morgen of heel binnenkort
- Niet directief: Je gaat nu...je moet nu.....

Hypnose wordt gekenmerkt door een aantal fenomenen:

- Diepe relaxatie
- Mogelijkheid om een verandering in perceptie te ervaren
- Mogelijkheid voor het geven van 'posthypnotische suggesties'.

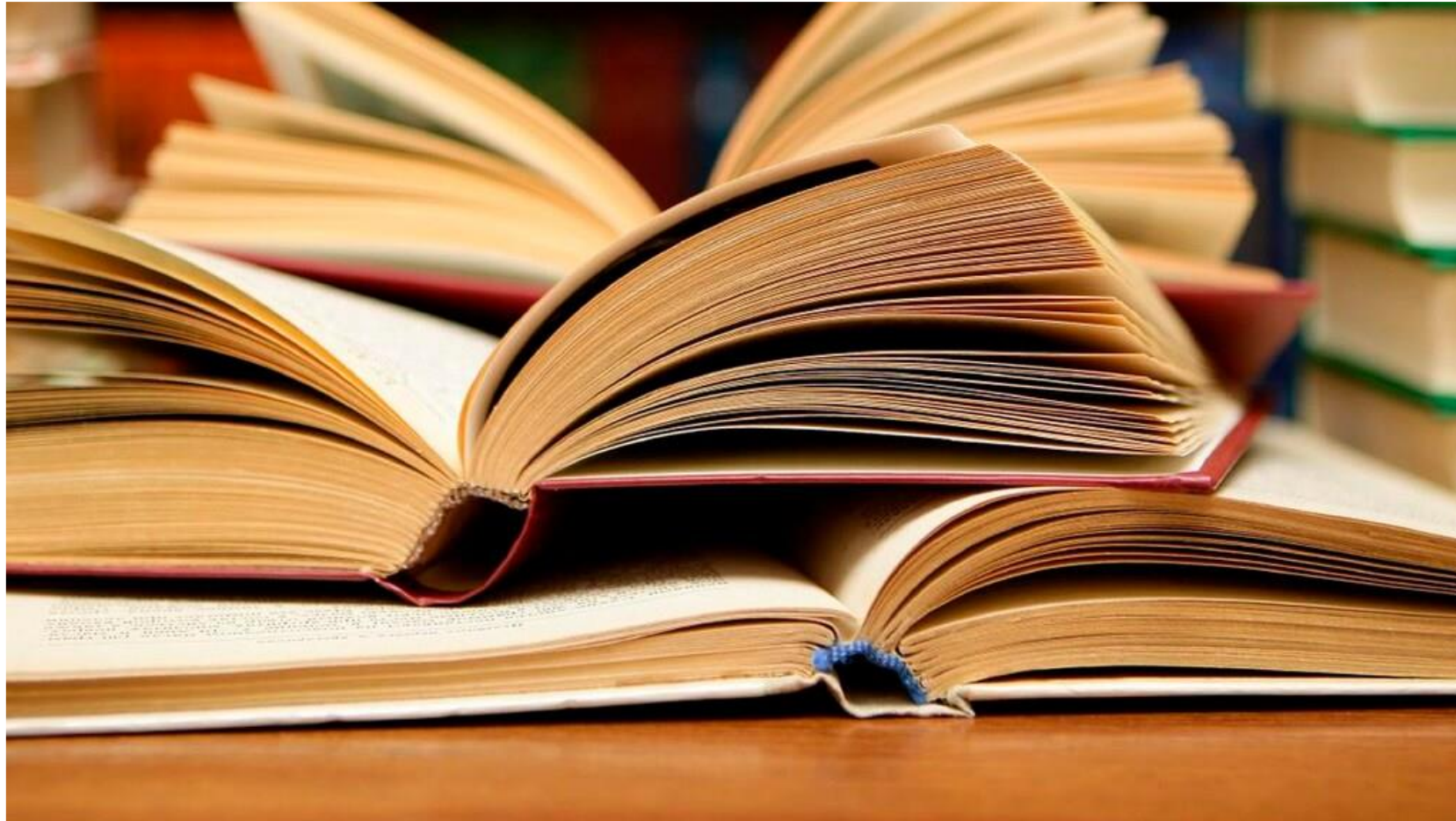
- Inductie
- Verdieping
- Interventie (incompatibele respons)
- Post-hypnotische suggesties
- Deductie
- Nabespreken

5-10 keer per dag oefenen met opname
Cue-conditioning

Video hypnose

Suggestibiliteit

Demonstratie Hypnose

Inleiding Katalepsie-inductie

Katalepsie-inductie

- In eerste instantie hypnotische inductietechniek (Sacerdote, 1970)
- Perceptie van pijn verminderde in kataleptische hand
- Gefixeerde houding
- Kan intentioneel worden ingezet

Voorbeeld:

- Living statues

Katalepsie-inductie bij dieren

- Verdedigingsmechanisme bij zowel mensen als dieren
- “Totstellreflex”: tonische immobiliteit

Techniek om gevoel van stevigheid in de spieren te bewerkstelligen

Toepasbaar bij:

- ongecontroleerde bewegingen
- loopproblemen
- balansproblemen
- krachtsverlies in armen of benen

- Psycho-educatie: “Breng de spieren in verwarring”
- We geven informatie aan de spieren die niet overeenkomt met de normale aanwezige zwaartekracht. Als gevolg daarvan krijgen de spieren een andere spierspanning.
- Afwisselend de arm optillen en weer omlaag brengen
- Geef ondertussen suggesties

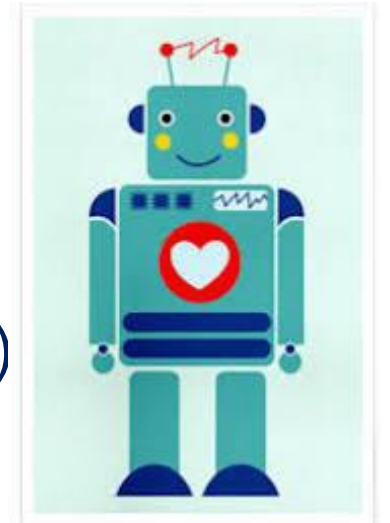

- Patiënt hoeft niets te doen
- Stijfheid, doof gevoel, dissociatieve sensaties
- Test door de arm voorzichtig naar beneden te duwen, als deze terugveert naar de oorspronkelijke positie, is de katalepsie aanwezig
- Cotherapeut
- 5-10 keer per dag thuis oefenen

Wanneer nodig katalepsie ook in andere lichaamsdelen:

- Benen
  - Schouders
  - Hoofd
  - Total body catalepsy
-
- Vraag patiënten om zich te concentreren op het gevoel van de katalepsie om het proces te versnellen.
  - Eerst een “robot loopje”
Vervolgens oefenen naar normale bewegingen (shaping)

- Video behandeling Katalepsie-inductie

Demonstratie Katalepsie-inductie

Oefenen

Oefen in tweetallen met het kataleptisch
maken van de armen

Tot slot

Nog vragen?